

Ürdün Üniversitesi Kütüphanesi'nde Bulunan Hadis Bilimdalıyla İlgili Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri

Adil Yavuz*

İlmî ve akademik çalışma yapanlar için yurt içinde ve dışında yapılmış olan alanlarıyla ilgili çalışmaların bilinmesi bir zorunluluk haline gelmiştir. Yapılacak çalışmaların, aynı alanda yapılan önceki çalışmalardan daha kaliteli veya farklı olması beklenmektedir. Bu nedenle önceki çalışmalar bilinip tanınmalıdır. Mümkün olursa, bu çalışmaların görülüp incelenmesiyle araştırmacının ufku genişleyecek, incelediği çalışmalardaki göreceği başarılı yönlerden yararlanacak, eksik bırakılan yönler, ileride yapacağı çalışmalardaki dikkatini artıracaktır. İlmî ve akademik çalışma yapanların bazan bu çalışmalardan haberdar olmaması sebebiyle, aynı çalışma aynı dönemde birden fazla araştırmaya konu olmakta, bu ise emek ve zaman kaybına sebep olmaktadır.

Bu düşünceden hareketle, Ürdün Üniveritesi Kütüphane'sinde bulunan hadis bilimdalı ve hadislerle ilgili tezleri - ismen de olsa - tanımanın, bu alanla ilgilenenlere bir katkı sağlayacağı düşüncesiyle, bu makaleyi kaleme alma gereği duyulmuştur.

Ülkenin en eski üniversitesi olan Ürdün Üniversitesi 1962 yılında kurulmuştur. Gerçekten örnek denilebilecek, güzel, geniş ve düzenli bir kütüphanesi vardır. Kütüphane yetkililerinin verdiği bilgiye göre, kütüphanede 11.000 kadar tez bulunmaktadır. Üniversitede hazırlanan her tezin bir nüshası burada bulunmaktadır. Tezler için özel bir bölüm (Kısmu'r-Rasâil) vardır. Arap Üniverseteleri Birliğinin (İttihâdü'l-Camiâti'l-Arabiyye) Merkezi Amman'dadır. Arap Üniversiteleri arasındaki ilişkileri geliştirmeyi amaçlayan bu teşkilatın kararı ile Ürdün Üniversitesi Kütüphanesi'nin, Arap ülkelerindeki üniversite tez çalışmalarının merkezi olması ve hazırlanan her tezdin bir nüshanın bu Kütüphaneye gönderilmesi karara bağlanmıştır. Ancak yaptığımız incelemeler, bu kararın uygulanmasının yeterince yürümediğini göstermektedir. Biz yine de tezleri sıralarken, Ürdün'deki üniversitelerde hazırlanan tezler ve Ürdün dışındaki üniversitelerden gelen tezler diye ikiye ayırdık. Ayrıca hadis bilimdalında devam etmekte olan tezleri de kaydettik.

* Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Araştırma Görevlisi.

Tezler alfabetik olarak kaydedilmiştir. Tez isminden sonra, tezi hazırlayanın adı, danışmanın adı, tezin türü (Yüksek Lisans Y.L.,ve doktora D. harflariyle), tezin tamamlandığı tarih ve sayfa adedi sırasıyla kaydedildi. Ürdün dışından gelen tezlerin hazırlandığı ilmî kuruluş da ismen verilmiştir.Şimdi bu tezleri sıralayabiliriz.

Ürdün Üniversitesi Kütüphanesi'nde Bulunan Hadis Bilimdalı ve Bu Alanla İlgili Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri:

A- ÜRDÜN'DEKİ ÜNİVERSİTELERDE HAZIRLANAN TEZLER

1. Abdullah ibn lehîa: hadisuhu ve ilelühü fi'l-kütübi's-sitte, Muhammed Ömer eş-Şâmî, danışman: Hemmâm Abdurrahîm Saîd, Y. L., 1988, 390 s.

2. el-Ehâdisu'l-vâride fî ahkâmi'n-nasârâ ve'n-nasrâniyye: mea tahrîc, tebvîb, ta'lik, Nâsir Abdullah Üde, danışman: Emîn el-Kudâ, Y.L., 1990, 420 s.

3. el-Ehâdisu'l-vâride fî hımâyeti'l-bîeti't-tabîiyyeti ve tatvîrihâ: cem' ve tahkîk ve dirâse, Bekr Mustafa Ta'me Benî Erşîd, danışman: Muhammed İd es-Sâhib, Y.L., 1993, 241 s.

4. el-Ehâdisu'l-vâride fî hukûki'l-ummâl ve mes'ûliyyâtihim: cem' ve tasnîf ve tahrîc ve ta'lik, Halil İsmail İbrahim el-Habbe, danışman: Şeref el-Kudâ, Y.L., 1989, 398 s.

5. el-Ehâdisu'l-vâride fî'l-kerâme: cem'an ve tasnîfen ve tahrîcen ve ta'lîkan, Mahmûd Atâ Muhammed, danışman: Şeref Mahmûd el-Kudâ, Y.L., 1992, 240 s.

6. el-Ehâdisu'l-vâride fî muhâlefeti'l-kuffâr: cem'an ve tebvîben ve tahrîcen ve ta'lîkan, Ali İbrahim Suûd Acîn, danışman: Sultan el-Akayle, Y.L., 1996, 280 s.

7. el-Ehâdisu'l-vâride fî'r-rıfkı ve devrihi fî kesbi kulûbi'n-nâs: cem' ve tasnîf ve tahrîc ve dirâse, Süleyman Sâlih Muhammed eş-Şecrâvî, danışman: Şeref el-Kudâ, Y.L., 1992, 244 s.

8. el-Ehâdisu'n-nebeviyyeti'l-vâride fî'l-etfâl: cem' ve tasnîf ve tahkîk, Nidâl Muhammed Emîn el-Abbâdî, danışman: Şeref el-Kudâ, Y.L., 1990, 530 s.

9. Ehâdisu't-tahârati'l-hâssa bi'n-nisâi: cem' ve tahrîc ve tasnîf ve ta'lik, Adle Kâsım Şehâde İd, danışman: Şeref el-Kudâ, Y.L., 1995, 200 s.

10. Ehâdisu't-tasvîr: cem' tasnif tahrîc ta'lik, Ali Mustafa Ali el-Kudâ, danışman: Emîn el-Kudâ, 1991, Y.L., 213 s.
11. el-Ehâdis ve'l-âsârul-vâride fî riâyeti'l-musâbbîne'l-muavvikîn, Saîd Ahmed İd ed-Damûr, danışman: Sultan el-Akayle, Y.L., 1991, 250 s.
12. Âsım b. ebî'n-nucûd: hadîsuhû ve ileluhû fî musnedi'l-imâm ahmed b. hanbel ve'l-kutubi's-sitte, Havle Tâlib İbrahim el-Hatîb, danışman: Muhammed Uveyda, Y.L., 1990, 449 s.
13. Bakıyye b. velîd el-hımsî: hadîsuhû ve ileluhû, dirâse tatbikiyye fî'l-kutubi's-sitte, Abdülkerîm Yûsuf el-Vureykât, danışman: Hemmâm Abdürrahîm Saîd, Y.L., 1989, 505 s.
14. Binâu'l-cümle fî ehâdisi'l-muvattai'l-merfûa: dirâse terkîbiyye tahliliyye delâliyye, Hudâ Ahmed Huseyn el-Bess, danışman: Süleyman el-Kudâ, Y.L., 1991, 272 s.
15. Binâu'l-cümle fî'l-hadîsi'n-nebeviyyi's-şerîf fî's-sahîhayn, Ūde Halîl Ebû Ūde, danışman: Nihâd el-Mûsâ, D., 1988, 634 s., Dâru'l-Beşîr, Amman, 1. baskı, 1991.
16. el-Cevânibu't-talîmiyye fî kitâbi'l-ilm min sahîhi'l-imâm el-buhârî ve şurûhi'l-hâfız ibn hacer el-askalânî, İbrahim Muhammed İbrahim et-Tavâlîbe, danışman: Mustafa el-Mişnî ve Muhammed Uleymât, Y.L., 1995, 91 s.
17. el-Cevânibu't-terbeviyye fî kitâbi'l-ıyâl li'bni ebî'd-dunyâ: dirâse ve tahlîl, Ruhâb Huseyn Mustafa Humeydât, danışman: Şehâde el-Umerî ve Muhammed Fahrî Mikdâdî, Y.L., 1998, 70 s.
18. Cuhûdu'l-kevserî fî ulûmi'l-hadîs, Dayfullâh Hamd Necî el-Menâsır, danışman: Muhammed İd es-Sâhib, Y.L., 1993, 228 s.
19. Devru'r-rihle fî tenşiti'l-hareketi'l-ilmiyye mea't-terkîz ale'l-karni'l-hâmis el-hicrî, Abdullah Sâlih es-Sâlim el-Umerî, danışman: Mervân el-Kaysî ve Muhammed el-Havâlîde, Y.L., 1997, 182 s.
20. Devru't-terbiyeti'l-islâmiyye fi binâi'l-alâkati'l-ictimâiyye fi dav'i's-sünneti'n-nebeviyye, Luey Abbâs el-Huzayme, danışman: Şefik Felâh Alâvne, Y.L., 1997, 210 s.
21. Garîbu'l-hadîsi'n-nebevî: luğatuhû, târihuhû ve tasnifuhû ve meâyîruh, Nu'mân Ahmed el-Alî, danışman: Muhyiddîn Ramadân, Y.L., 1987, 307 s.

22. el-Hasenu'l-basrî ve merâsilih: dirâse istikrâiyye fi'l-kutubi't-tis'a, Âtif et-Tihâmî, Fuâd et-Tihâmî, danışman: Emîn el-Kudâ, Y.L., 1992, 404 s.

23. Hammâd b. seleme: hadîsuhû ve ileluhû fi zevâidi müsnedi'l-imâm ahmed ale'l-kutubi's-sitte, Abdülcebbâr Ahmed Muhammed Saîd, danışman: Emîn el-Kudâ, Y.L., 1992, 331 s.

24. İlelu'n-nesâî fi's-süneni's-suğrâ (el-Muctebâ), Ali Muhammed Fethî Abdülfettâh Ebû Şukr, danışman: Muhammed İd es-Sâhib, Y.L., 1993, 259 s.

25. el-İlelu'l-vâride fi suneni'd-dâraikutnî, cem'an ve tasnîfen ve dirâseten: el-kısmu'l-evvel: kitâbu't-tahâra, Hâlid Halîl Yûsuf Ulvân, danışman: Emîn el-Kudâ, Y.L., 1993, 212 s.

26. el-İlelu'l-vâride fi suneni'd-dâraikutnî: cem'an ve tasnîfen ve dirâseten : el-kısmu's-sânî: min evveli kitâbi's-salâ ilâ evveli kitâbi'n-nikâh, Fâyez Suûd Ebû Serhân, danışman: Emîn el-Kudâ, Y.L., 1994, 253 s.

27. el-İlelu'l-varide fi süneni'd-dâraikutnî cem'an ve tasnifen ve dirâseten: el-kısmu's-sâlis: min evveli kitâbi'n-nikâh ilâ ahiri kitâbi's-sünen, Mahmud Ahmed Yâkub Raşîd, danışman: Emin el-Kudâ, Y.L., 1994, 171 s.

28. İhtilâfu'l-hadîs li ebî muhammed abduallah b. müslim b. kuteybe ed-dineverî: dirase ve tahkîk, Ahmed Atıyye Tâfuş eş-Şukayrât, danışman: Emin el-Kudâ, Y.L., 1991, 943 s.

29. el-İmam el-buhârî fi't-tarihî's-sağîr, Mûsâ el-Harîs Hemmâm Saîd, danışman: Muhammed İd es-Sahîb, Y.L., 1995, 166 s.

30. el-İmam ibnu'l-cevzî ve kitabuhû el-ilelu'l-mütenahîye fi'l-ehâdîsi'l-vahiye, Osmân Selim Mukbil, danışman: Yasîr eş-Şimâlî, Y.L., 1997, 247 s.

31. Mekûlâtu ebî dâvûd en-nakdiyye fi kitâbihi's-sünen, Muhammed Saîd Havvâ, danışman: Sultan el-Akayle, Y. L., 1991, 267 s.

32. Mekûlâtu ibn huzeyme fi sahîhihî, İsmâil Saîd Muhammed Rıdvân, danışman: Muhammed Uveyda, Y. L., 1990, 296 s.

33. Mecâlisu'n-nebî (s.a.v.) et-terbeviyye fi'l-ahdi'l-medenî, Abdurrahman İbrahim Şerîf ed-Damirî, danışman: Mervân el-Kaysî, Muhammed Uleymât, Y. L., 1995, 276 s.

34. Menhecu'l-hâfız abdürrezzâk es-san'ânî fi musannefih, Esmâ İbrahim Suûd Acîn, danışman: Emîn el-Kudâ, Y. L., 1991, 271 s.

35. Menhecu ibn hıbbân fî müşkili'l-hadîs fî sahîhih, İbrahim Ahmed Muhammed el-As'as, danışman: Muhammed Uveyda, Y. L., 1992, 157 s.
36. Menhecu nakdi'l-hadîs inde ibn kesîr fî kitâbihî el-bidâye ve'n-nihâye, Eymen Mahmûd Selim el-Umerî, danışman: Yâsir eş-Şimâlî, Y. L., 1998, 197 s.
37. el-Menhecu'n-nebeviyyi's-şerîf fî terbiyeti'l-cevânibi'l-hulukıyye ve'n-nefsiyye ve'l-akliyye, İbrahim Sâlim Yakûb Batrân, danışman: Huseyn Câbir Benî Hâlid ve Tevfîk Ahmed Mer'î, Y. L., 1991, 127 s.
38. Menhecu'r-rasûl (s.a.v.) et-terbevî fî mu'âleceti'l-mevâkîf elleti üşkiyet ale's-sahâbeti fi'l-gazevât, Mûsâ İbrahim el-Alî el-Muflih, danışman: Farûk es-Samerrâî, Y. L., 1995, 152 s.
39. Menhecu't-ta'lîl inde'l-imâm et-tirmizî min hılâli kitâbihî el-câmi', Târik Es'ad Hilmî el-Es'ad, danışman: Muhammed Uveydâ, Y. L., 1993, 148 s.
40. Merâsilu't-tâbiîn fî süneni ebî dâvûd, Cemal Şevket Ahmed Dellâl, danışman: Muhammed İd es-Sâhib, Y. L., 1994, 272 s.
41. Marviyyâtu meradı'n-nebiyyi (s.a.v.) ve vefâtihî, Mâhir Abdülmennân Kâsim Hasen, danışman: Şeref el-Kudâ, Y. L., 1992, 252 s.
42. Muhammed b. ishâk: hadîsuhû ve ileluh: dirâse tatbîkiyye fi'l-kutubi's-sitte, Ziyâd Avvâd Abdurrahman Ebû Hammâd, danışman: Sultan el-Akayle, Y. L., 1991, 249 s.
43. Muhtelefu'l-hadîs inde'l-imâm et-tahâvî fî dav'i kitâbihî şerhi meâni'l-âsâr, Vedî' Abdülmufîti Suûd Ebdâh, danışman: Muhammed İd es-Sâhib, Y. L., 1994, 289 s.
44. Mustalahu hasen garîb: dirâse istikrâiyye tatbîkiyye fî câmi'i't-tirmizî, Usâme Nemr Abdülkerîm Abdülkâdir, danışman: Sultan el-Akayle, Y. L., 1995, 237 s.
45. Musnedu'l-imâm el-humeydî ve zevâiduhû ale'l-kutubi's-sitte: dirâse ve tahlîl, Muhammed Kâmil Es'ad Abdülhâdî, danışman: Muhammed Uveydâ, Y. L., 1990, 263 s.
46. Musnedu ishâk b. râhûye el-kısmu'l-evvel: dirâse ve tahkîk, Muhammed Muhtâr Dirâr el-Muftî, danışman: Emîn el-Kudâ, Y. L., 1991, 425 s.

47. Musnedu ishâk b. râhûye (161-238 h.) el-kısmu'l-âhîr mine'l-mucelledi'r-râbi' ve yebdeu bi musnedi'r-rabi' bint muavviz: dirâse ve tahkîk, Yûsuf Avvâd eş-Şerâfî, danışman: Emîn el-Kudâ, Y. L., 1992, 365 s.

48. Rivâyetu amr b. şuyab an ebîhi an ceddihî fi'l-kütübi't-tis'a, Ahmed Abdullah Ahmed, danışman: Muhammed Uveydâ, Y. L., 1989, 585 s.

49. Rivâyetu'l-mübtedî beyne'l-kabûli ve'r-reddi, Muhammed Rıdvân Halîl Ebû Şa'bân, danışman: Şeref el-Kudâ, Y. L., 1988, 393 s.

50. Rivâyetu'z-zîne: cem' ve tahrîc ve ta'lik, Tâhire Mahbûb Ali Şâh, danışman: Muhammed Uveydâ, Y. L., 1990, 356 s.

51. er-Ru'yâ ve'l-ahlâm fi's-sünneti'n-nebeviyye: dirâse ve cem' ve tasnîf ve tahrîc, Abdullah Muhammed Emîn el-Umerî, danışman: Şeref el-Kudâ, Y. L., 1992, 216 s.

52. Rusûmu't-tahdîs fi ulûmi'l-hadîs li'l-imâm burhâniddîn ibrahim b. ömer b. ibrahim el-cu'berî: tahkîk ve dirâse, Ahmed Lutfi Fethullâh, danışman: Sultan el-Akayle, Y. L., 1994, 328 s.

53. Tahkîku kitâbi'l-fiten ve'l-melâhim li nuaym b. hammâd, Da'â' Mahmûd Fînû, danışman: Sultan el-Akayle, Y. L., 1993, 391 s.

54. Tahkîku kitâbi'l-fiten ve'l-melâhim li nuaym b. hammâd el-mervezî (228 h.) el-cuz'âni el-hâmis ve's-sâdis, Ruf'a Ârif Ahmed Uveysî, danışman: Sultan el-Akayle, Y. L., 1996, 510 s.

55. Kitâbu'l-fiten ve'l-melâhim li nuaym b. hammâd el-mervezî (228 h.) el-eczâ' min seb'a ilâ aşera, Sihâd Muhammed Süleyman Hammâd, danışman: Sultan el-Akayle, Y. L., 1997, 2 cilt.

56. Tahkîku kitâbi'l-kanâ'a ve't-te'affuf li'bni ebî'd-dünyâ, Fâtıma Muhammed Abdülkâdir Kazzâz, danışman: Şeref el-Kudâ, Y. L., 1993, 208 s.

57. Tahkîku mu'cemi't-taberânî el-kebîr mine'l-hadîs rakam 1-149, Abdullah George Yakûb, danışman: Şeref el-Kudâ, Y. L., 1993, 277 s.

58. Tahkîku mu'cemi't-taberânî el-kebîr mine'l-hadîs rakam 150 ilâ 357 mine'l-mucelledi'l-evvel, Emîn Fâtih Necîb Âmir, danışman: Emîn el-Kudâ, Y. L., 1993, 380 s.

- 59- Tahkîku mu'cemi't-taberânî el-kebîr mine'l-hadîs rakamî 358 ilâ 569, Eymen Muhammed Abdülazîz Amr, danîşman: Sultan el-Akayle, Y. L., 1993, 162 s.
60. Tahkîku mu'cemi't-taberânî el-kebîr mine'l-hadîs rakam 569 ilâ 769 mine'l-mucelledi'l-evvel, Ârif Sâlih Sıdkı Ahmed Mûsâ, danîşman: Şeref el-Kudâ, Y. L., 1994, 304 s.
61. Tahkîku mu'cemi't-taberânî el-kebîr mine'l-hadîs rakam 770 ilâ 969 mine'l-mucelledi'l-evvel, Ali Sabrî İbrahim Allûş, danîşman: Emîn el-Kudâ, Y. L., 1993, 323. s.
62. Tahkîku mu'cemi't-taberânî el-kebîr mine'l-hadîs rakam 970 ilâ 1177 el-cuz'u'l-evvel ve's-sânî, Huseyn Ahmed Huseyn el-Mağribî, danîşman: Muhammed İd es-Sâhib, Y. L., 1996, 346 s.
63. Tahkîku mu'cemi't-taberânî el-kebîr mine'l-hadîs rakam 1178 ilâ 1479, Nâsır Cemâl İsmâil Seâde, danîşman: Yâsir eş-Şimâlî, Y. L., 1995, 421 s.
64. Tahkîku mu'cemi't-taberânî el-kebîr mine'l-hadîs rakam 1480 ilâ 1784, Muhammed Avd Abdullah el-Habbâs, danîşman: Yâsir eş-Şimâlî, Y. L., 1996, 450 s.
65. Tahkîku mu'cemi't-taberânî el-kebîr mine'l-hadîs rakam 1785 ilâ 2085, Vân Subkî b. Vân Sâlih, danîşman: Yâsir eş-Şimâlî, Y. L., 1995, 365 s.
66. Tahkîku mu'cemi't-taberânî el-kebîr mine'l-hadîs rakam 2086 ilâ 2390, Âişe Abdülkâdir Cevdet Cebr, danîşman: Yâsir eş-Şimâlî, Y. L., 1996, 450 s.
67. Tahkîku mu'cemi't-taberânî el-kebîr mine'l-hadîs rakam 2391 ilâ 2699, Hannân Deyyâb Mahmûd Ebû'l-Hayr, danîşman: Muhammed İd es-Sâhib, Y. L., 1996, 455 s.
68. Tahkîku mu'cemi't-taberânî el-kebîr mine'l-hadîs rakam 2700 ilâ 3015, Nemâ` Muhammed İshâk el-Bennâ, danîşman: Şeref el-Kudâ, Y. L., 1995, 415 s.
69. Tahkîku mu'cemi't-taberânî el-kebîr mine'l-hadîs rakam 3016 ilâ 3318, Usâme Suûd Kurayşân, danîşman: Yâsir eş-Şimâlî, Y. L., 1996, 405 s.

70. Tahkîku mu'cemi't-taberânî el-kebîr mine'l-hadîs rakam 3319 ilâ 3610, Hâdiye Muhammed İd el-Buğâ, danışman: Muhammed İd es-Sâhib, Y. L., 1995, 557 s.

71. Tahkîku mu'cemi't-taberânî el-kebîr mine'l-hadîs rakam 3611 ilâ 3917, Fidâ Muhammed Abdülhamîd eş-Şuneykât, danışman: Muhammed İd es-Sâhib, Y. L., 1995, 478 s.

72. Tahkîku mu'cemi't-taberânî el-kebîr mine'l-hadîs rakam 3918 ilâ 4221 mine'l-mucelledi'r-râbi', Rûcizân Bârû Muhammed Zeyn, danışman: Şeref el-Kudâ, Y. L., 1995, 303 s.

73. Tahkîku mu'cemi't-taberânî el-kebîr mine'l-hadîs rakam 4221 ilâ 4515, Ahmed Abdülmevlâ Mennâf, danışman: Muhammed İd es-Sâhib, Y. L., 1997, 651 s.

74. Tahkîku mu'cemi't-taberânî el-kebîr mine'l-hadîs rakam 4516 ilâ 4817 mine'l-mucelledi'l-hâmis, Şâfi' Muhammed Sâlih Abdullah el-Hammâdî, danışman: Muhammed İd es-Sâhib, Y. L., 1996, 623 s.

75. Tahkîku mu'cemi't-taberânî el-kebîr mine'l-hadîs rakam 4818 ilâ 5118, Muhammed Üde Ali Muhammed Rabâbia, danışman: Sultan el-Akayle, Y. L., 1996, 498 s.

76. Tahkîku mu'cemi't-taberânî el-kebîr mine'l-hadîs rakam 5119 ilâ 5419, Muâz Ahmed Tefvik el-Yebrûdî, danışman: Yâsir eş-Şimâlî, Y. L., 1997, 398 s.

77. Tahkîku mu'cemi't-taberânî el-kebîr mine'l-hadîs rakam 5420 ilâ 5738, Ömer Mâcid Muhammed Saîd el-Keyyâl, Muhammed İd es-Sâhib, Y. L., 1996, 613 s.

78. el-Velîd b. muslim ed-dîmeşkî ve ilelu'l-hadîs fi'l-kütübi's-sitte, Emîn Ömer Mustafa, danışman: Emîn el-Kudâ, Y. L., 1988, 505 s.

79. Zevâidu ibn hıbbân: dirâse ve nakd, Muhammed Abdullah Ebû Suayleyk, danışman: Hemmâm Saîd ve Sultan el-Akayle, Y. L., 1989, 237 s.

80. Zevâidu müsnedi ebî dâvûd et-tayâlisî ale'l-kütübi's-sitte: tebvîb ve tahrîc ve ta'lik, Fâyez Abdülfettâh Ahmed Ebû Umeyr, danışman: Muhammed Uveydâ, Y. L., 1989, 383 s.

B. ÜRDÜN DIŞINDAKİ ÜNİVERSİTELERDEN GELEN TEZLER

1. Esbâbu ihtilâfi'l-fukahâ fi'l-ahzi bi'l-hadîs, el-İd b. Sa'd Şurayfî, danışman: Abdülhamîd Şîrân, Y. L., 1987, 257 s. (Cezayir Üniversitesi).

2. el-Hadîs ve ulûmuhû fî mısır (h. 200-358), Sâmiye Muhammed Muhammed Ahmed, danışman: Abdullah Hurşîd el-Berrî, D., 1989, 406 s. (Ayn Şems Üniversitesi).
3. el-İlel fi'l-hadîs, Hemmâm Abdürrahîm Saîd, danışman: ?, Y. L., 1974, 108 s. (Ezher Üniversitesi).
4. İbnu'l-esîr el-muhaddis ve menhecuhû fî kitâbi'n-nihâye fî garîbi'l-hadîs ve'l-eser, Umeyme Raşîd Bedruddîn, danışman: Abdülhâfız es-Satfî, D., 1994, 359 s. (Dîmeşk Üniversitesi).
5. İhtilâfu rivâyeti'l-hadîs ve eseruhû fî ihtilâfi'l-fukahâ, Abdülmecîd Beyram, danışman: Nureddîn İtr, Y. L., 1993, 266 s. (Cezayir Üniversitesi).
6. Kitâbu'r-riyâdi'n-nadîra fî menâkıbi'l-aşera: fî menâkıbi halifeti rasûlillahi (s.a.v.) ebî bekr es-siddîk(r.a.) li'ş-şeyh el-hâfız muhibbiddîn ebî ca'fer ahmed b. abdillah et-taberî eş-şâfiî: dirâse ve tahkîk ve ta'lîk, Îsâ b. Abdullah el-Hamîrî, danışman: Abdurrazzâk Kasûm, Y. L., 1993, 267 s. (Cezayir Üniversitesi).
7. el-Mekâsîdu'ş-şer'iiyetu'd-darûriyye fi'l-erbaîne hadîsen li'n-nevevî, Muhammed Huseyn, danışman: Abdurrahman el-Hâşimî Mutlîni, Y. L., 1992, 166 s. (Cezayir el-Mahedu'l-Vatanî li Usûli'd-Dîn).
8. Musnedu ebî eyyûb el-ensârî li'l-karafi: dirâse ve tahkîk, Reşîd Muhammed Mustafa eş-Şâhid, danışman: Ahmed es-Seyyid Muhammed ve İsmâil Abdülhâlik ed-Deftâr, Y. L., 1991, 563 s. (Ayn Şems Üniversitesi).
9. es-Sûratu'l-fenniyye fi'l-hadîsi'n-nebeviyyi'ş-şerîf, Ahmed Yâsuf, danışman: Isâm Kasabcî ve Nureddîn İtr, D., 1994, 600 s. (Halep Üniversitesi).
10. Şerhu ileli't-tirmizî li ibn receb el-hanbelî (h. 736-795): tahkîkan ve dirâseten, Hemmâm Abdürrahîm Saîd, danışman: Mûsâ Şâhîn Lâşîn, D., 1976, 3 cilt. (Ezher Üniversitesi).
11. Tahkîku'l-ezhârî'l-mutenâsıra fi'l-ahbârî'l-mutevâtira li celâlidîn es-suyûtî, Saîd Abdurrahman Mûsâ el-Kazakî, Y. L., 1975, 159 s. (Ezher Üniversitesi).
12. Zevâidu musannefi'l-hâfız ebî bekr ibn ebî şeybe ale'l-kütübi's-sitte mine'l-ehâdîsi'l-merfû'a min evveli'l-musannef ilâ âhiri kitâbi'l-eymân ve'n-nuzûr, Huseyn Abdülhamîd Huseyn en-Nakîb, danışman: Abdülvehhab Abdülvehhab Fâyed, D., 1989, 3 cilt. (Ummu'l-kurâ Üniversitesi).

13. et-Teşbîh fi'l-hadîsi'n-nebeviyyi min hilâli sahîhi'l-buhârî, Muhammed Tâlib Amr, danışman: Uheyf Senû, Y. L., 1997, 214 s. (Kıddîs Yûsuf Üniversitesi-Lübnan)

II- ÜRDÜN ÜNİVERSİTESİNDE HÂLEN HAZIRLANMAKTA OLAN TEZLER

1. el-Eşbâh fi'l-ilel: dirâse nazariyye ve tatbikiyye, Râmiz Ebû's-Suûd, danışman: Hamza el-Melibârî.

2. el-Ehâdisu'l-munker: dirâse nazariyye ve tatbikiyye fî kitâbi ileli'l-hadîs li ebî hâtim er-râzî, Abdüsselâm Ahmed Ebû Semha, danışman: Yâsir eş-Şimâlî.

3. Menhecu'l-imâm ez-zeylaî fî nasbi'r-râye, Mansûr Mahmûd Şirârî, danışman: Muhammed İd es-Sâhib.

4. Muhtelefu'l-hadîs fî sahîhi müslim: cem'an ve tasnîfen ve dirâseten, Yûsuf Mahmûd el-Arûrî, danışman: Muhammed İd es-Sâhib.

5. Nakdu'l-metn inde'n-nesâî fi's-suneni'l-kubrâ, Muhammed Muslih ez-Zu'bî, danışman: Sultan el-Akayle.

6. Teârudu akvâli'l-imâm ahmed b. hanbel fi'l-cerh ve't-ta'dil, Atâullâh Hamdân, danışman: Sultan el-Akayle.

Tezler incelendiğinde şu tablo karşımıza çıkmaktadır:

Tezlerin hazırlandığı üniversitelere göre dağılımı:

A. Ürdün'deki üniversiteler

80 tez

1. Ürdün Üniversitesi

72 tez

71 Yüksek Lisans tezi

1 Doktora tezi (Arap Dili)

2. Yermuk Üniversitesi

8 tez

B. Ürdün dışındaki üniversitelerde hazırlanan 13 tez

1. Cezayir Üniversitesi

3 tez

2 Yüksek Lisans tezi

1 Doktora tezi

2. Cezayir (el-Ma'hedu'l-Vatanî)

1 Yüksek Lisans tezi

3. Ayn Şems Üniversitesi (Mısır)

2 tez

1 Yüksek Lisans tezi

	1 Doktora tezi
4. Ezher Üniversitesi (Mısır)	3 tez
	2 Yüksek Lisans tezi
	1 Doktora tezi
5. Dımeşk Üniversitesi (Suriye)	1 Doktora tezi
6. Halep Üniversitesi (Suriye)	1 Doktora tezi
7. Ummu'l-Kurâ Üniversitesi (S. Arabistan)	1 Doktora tezi
8. Kıddis Yûsuf Üniversitesi (Lübnan)	1 Yüksek Lisans tezi

.Kütüphanede toplam; 87 yüksek lisans ve 6 doktora tezi bulunmaktadır.

.Ürdün'de hazırlanan toplam tez: 80 tane.

. Herhangi bir konu ile ilgili hadisleri esas alarak hazırlanan tezler:
24 tane,

Bir şahsı veya bir kitabı esas alan tezler 56 tanedir.

(Bu 56 tezin, 21 tanesinin konusu, et-Taberânî'nin el-Mu'cemu'l-kebir'inin tahkikidir.)

Genel bir değerlendirme yapacak olursak olursak şunları söyleyebiliriz:

• Ürdün'de hazırlanan 80 tez çalışmasından, 21 tanesinin (% 26'sının) sadece Et-Taberânî'nin el-Mu'cemu'l-Kebîr'i üzerine tahkik çalışması olarak hazırlanması, emeklerin önemli bir kısmının tek bir eserle sınırlı kalmasına sebep olmuştur. Bu tahkikin tamamlanması belki şimdiye kadar yapılan çalışmaların birkaç misli daha bir emeği gerektirebilir. Bu çalışmalar bitirilse bile bu kadar çok kişi tarafından hazırlanan tahkik uyumlu bir yapı arzetyecektir. Ürdün üniversitelerinde hazırlanan tezler özelliklerine göre gruplandırılacak olursa, karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır: (Ürdün dışında hazırlanan tezler, bu ülkelerde yapılan çalışmalarını aksettirmekten uzak olduğu için, bu tasnifin dışında tutulmuştur.)

	sayısı	yüzdesi %
-Tahkik konulu tez çalışmaları	30	37.50
-İlel konulu tez çalışmaları	12	15.00
-Belli bir eserin müellifinin metodunu inceleyen tez çalışmaları.	7	8.75
-Hadisleri eğitim yönüyle inceleyen		

tez çalışmaları	5	6.25
-Sosyal problemlerle ilgili hadisleri konu alan tezler	5	6.25
-Hadis usulü ile ilgili tezler	4.	5.00
-Bir eserin ,başka eserlere zevaidini konu alan tezler	3	3.75
-Mürsel haberle ilgili tezler	2	2.50
-Garibü'l-hadisle ilgili tez.	1	1.25
-Çocuklar, kafirlere muhalefet, hristiyanlar, süslenme gibi konularla ilgili hadisler üzerine yapılan tezler	11	13,75

Toplam: 80		%100

Bu verilere göre hazırlanan tezlerin ağırlıklı olarak, bir eserin tahkiki ve illel konulu çalışmalara yönelik olduğu görülmektedir. Bu iki konu tezlerin yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Hadis altbilim dalları ile ilgili yapılan çalışmaların çok az olduğu anlaşılmaktadır.

İlk tez 1987 yılında tamamlanmıştır. Yapılan çalışmaların tamamlandıkları yıllara göre dökümü şöyledir:

1987	1 tez	1993	11 tez
1988	4 tez	1994	6 tez
1989	5 tez	1995	12 tez
1990	6 tez	1996	10 tez
1991	9 tez	1997	6 tez
1992	8 tez	1998	2 tez

1987 yılında tamamlanan 1 tez ile başlayan süreç artarak devam etmiş, 1995 yılında ikmal edilen 12 tez ile en fazla sayıya ulaşmıştır. Bu yıldan sonra tamamlanan tez sayısı azalmaya başlamış 1996 yılına 11'e, 1997 yılında 6'ya ve 1998 yılında ise 2 teze kadar düşmüştür. Bunun nedeninin, Ürdün üniversitelerindeki öğrenim harçlarının artışına bağlı olarak lisans üstü öğrenim gören öğrencilerin daha kısa sürede tamamlanan tezsiz yüksek lisans (imtihan şamil) öğrenimine yönelmeleri olduğu düşünülmektedir.

- Bazı araştırmacılar, ana dilinin Arapça olmasından dolayı bol nakillerde bulunmuşlar, çok az özgün değerlendirme yapabilmişlerdir. Örneęin 59. sırada yer alan tahkik çalışması, 162 sayfadır. Tezin 30 sayfası içindekilere ayrılmış, değerlendirmeye çok az yer verilmiştir.

- Ürdün Üniversitelerinde şimdiye kadar hadis bilim dalında doktora öğrenimi verilmediğinden, Ürdün'de hazırlanmış herhangi bir doktora tezi bulunmamaktadır.

- Yukarıda sıralanan tezler arasındaki 14 ve 15. sıradaki tezler Arap dili bilim dalında hazırlanmış olmakla birlikte hadis bilim dalıyla doğrudan ilişkili olmaları nedeniyle listemizde yer verilmiştir. Yine 14., 16., 17., 19., 20., 33., 37., 38. sıralarda verilen tezler, değişik bilim dallarında hazırlanmış olmalarına rağmen hadis merkezli olmaları sebebiyle kayda değer bulunmuşlardır.

- Genel olarak, tezlerin ciddî emek ürünü olduğu söylenebilir.